

*Gabriel Hawryluk, analityk ekonomiczny FOR
Warszawa, luty 2024 r.*

Komunikat FOR 5/2024: Jak PiS regulował życie Polaków

W ciągu ostatnich ośmiu lat rządy Prawa i Sprawiedliwości w Polsce zdefiniowały na nowo granice regulacji dotyczących stylu życia obywateli, wprowadzając szereg ustaw i rozporządzeń mających na celu promowanie pożądanych czy zdrowych nawyków i zachowań, a ograniczanie dostępu do produktów i usług uznanych za szkodliwe. Od zakazu handlu w niedzielę, poprzez wprowadzenie podatku cukrowego, aż po zakaz sprzedaży napojów energetycznych dla niepełnoletnich – te i inne decyzje wywoływały gorące dyskusje o wolności, zdrowiu publicznym i skuteczności wprowadzanych rozwiązań. Jakie były faktyczne skutki tych regulacji? Czy cel uświęca środki, a Polska staje się państwem dbającym o dobro swoich obywateli, czy raczej ograniczającym ich wolność?

Od początku tego roku w Polsce obowiązuje zakaz sprzedaży napojów energetycznych osobom poniżej 18. roku życia. Pomimo intencji ochrony młodzieży przed negatywnymi skutkami spożywania „energetyków”, decyzja ta budzi kontrowersje. Dane przedstawione przez rząd sugerowały, że spożycie kofeiny z energetyków wśród młodzieży u zdecydowanej większości nie przekraczało bezpiecznych norm. W dodatku rząd nie podał żadnego uzasadnienia, dla którego limit wiekowy powinien być aż tak wysoki. Zakaz ten, obok ograniczeń dla niepełnoletnich, wpłynął również na dostępność napojów dla dorosłych, co wskazuje na brak merytorycznych podstaw dla tak szeroko zakrojonej regulacji.

Zakaz handlu w niedzielę, wprowadzony w 2018 roku, miał na celu wsparcie małych sklepów oraz promowanie spędzania czasu z rodziną. Jednak pozytywny wpływ na konsumentów i rynek pracy jest dyskusyjny. W latach 2017-2021 liczba osób przypadających na jeden sklep wzrosła, co może świadczyć o zmniejszeniu dostępności sklepów dla konsumentów. Nie zauważono również wzrostu przewagi małych sklepów nad dużymi sieciami, co podważa jedno z założeń ustawy, a sama ustawa jest bardzo niespójna i nie wyznacza tak naprawdę konkretnego i podpartego merytorycznie celu do realizacji.

Wprowadzony w 2021 roku podatek cukrowy, mający na celu walkę z otyłością poprzez ograniczenie spożycia napojów słodzonych, okazał się być jednym z najwyższych w Europie. Pomimo oczekiwań,

wpływy z tego podatku systematycznie rosną, co sugeruje, że Polacy nie ograniczyli spożycia tych napojów. To wskazuje na niską skuteczność podatku w kształtowaniu zdrowych nawyków, podważając jego główny cel.

Zmiany w prawie alkoholowym, w tym wzrost akcyzy na wyroby alkoholowe oraz ograniczenia w sprzedaży i spożywaniu alkoholu, mają na celu zmniejszenie problemów społecznych związanych z alkoholizmem. Jednak efektywność tych środków pozostaje przedmiotem debaty, ze względu na alternatywne metody radzenia sobie z alkoholizmem, wpływ odpowiedniej kultury picia i faktyczne skutki ekonomiczne i społeczne wprowadzanych regulacji.

Legalizacja tzw. medycznej marihuany w 2017 roku była ważnym krokiem w kierunku liberalizacji polskiej polityki narkotykowej, szczególnie że jej efektem ubocznym okazała się dość szeroka i łatwa dostępność tego specyfiku. Nie wpłynęło to jednak znacząco na ogólną politykę wobec narkotyków, która nadal pozostaje restrykcyjna, mimo pewnej liberalizacji dotyczącej praktyki orzeczniczej. Również zmiany w prawie farmaceutycznym, ograniczające dostęp do antykoncepcji awaryjnej, zostały skrytykowane za brak merytorycznych podstaw i ograniczanie wolności kobiet.

Analiza ostatnich ośmiu lat pokazuje, że wiele z wprowadzonych regulacji miało słabe uzasadnienie merytoryczne i często opierało się na ideologicznych lub fiskalnych motywacjach. Dla przyszłej polityki ważne będzie opieranie decyzji na solidnych dowodach i analizach, z uwzględnieniem realnych potrzeb społeczeństwa oraz skuteczności i proporcjonalności wprowadzanych środków. Promowanie edukacji i zdrowych nawyków, zamiast nieskutecznych ograniczeń i zakazów, może okazać się bardziej efektywnym – a przede wszystkim mniej inwazyjnym i bardziej spójnym z koncepcją wolności jednostki – sposobem na osiągnięcie pożądanego celów społecznych.

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Kinga Królik - członkini zarządu, kierownik administracyjno-finansowy FOR

tel. 691 908 904

e-mail: kinga.krolik@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORA

Gabriel Hawryluk

Analitik ekonomiczny FOR

e-mail: gabriel.hawryluk@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A

02-628 Warszawa

tel. 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl

www.for.org.pl